

Een bijzonder geschenk

In oktober 2005 ontving de vereniging van Henk Plenter van Museums Vledder het afgebeelde olieverfschilderij op paneel 40 bij 50 cm, voorstellende ‘Vue de village’ (Dorpsgezicht), van Victor Alphonse Remy van Beylen. Deze schilder werd op 14 oktober 1897 te Antwerpen geboren. Zijn vader was beeldhouwer Jozef-Victor van Beylen. Eerstgenoemde overleed op 19 oktober 1977 te Borgerhout. Hij volgde een opleiding aan de Academie voor Schone Kunsten te Brugge en was leerling van Flori van Acker (1858-1947). Van Beylen was van 1934-1963 leraar aan de Academie voor Schone Kunsten te Leuven, afdeling schilderkunst. Werken van zijn hand zijn te zien in het Leuvense Stedelijk Museum en in het Leuvense Stadhuis en in privéverzamelingen in België, Groot-Brittannië, Zuid-Afrika, Oostenrijk, de Bondsrepubliek, Liechtenstein en de U.S.A. Het is niet bekend, dat hij als schilder in Drenthe werkzaam is geweest. Voor meer informatie over het geslacht Van Beylen: zie p.32.

Foto's omslag voorzijde:	Inhoud:	Adressen auteurs:
- Op de grote foto staat de molen van Makkum afgebeeld. - Kaartfragment van de omgeving van Makkum. - Kleine foto's: detail-opnamen van de molen.	II	Een bijzonder geschenk - W. Bazuin-Brinkman
	1-5	Psychiatrische Gezinsverpleging in Beilen (deel 1) - G. Kamphuis
	6-9	De molen van Makkum 100 jaar - B. Oosting
	10-15	Oranjekanaal: Oranje (1913-1949)
Foto's omslag binnen-zijde, Zoas 't nu is en achterzijde: - Foto's van Oranje uit het verleden en uit het heden.	16-17	Hoog- en Laaghalen, Bejaardenreis 1948 - W. Bazuin-Brinkman en F. Timmerman-Stevens
	18-22	Veldwachters in Beilen, deel 3 - J.A. Maas
	23-27	100 jaar Coöperatieve Landbouwvereniging Wijster - R. Gerding en B. de Vries
	28-31	Het aanzien van het dorp Hijken (4) - W. Jonkers Bzn.
Kleurenfoto's omslag: T.L. Kroes	32	Rectificaties en aanvullingen - Redactie
	33-34	Schenkingen - W. Bazuin-Brinkman
	III	Zoas 't nu is - T.L. Kroes

Hoofd- en eindredactie
vakature - hoofdredacteur
T.L. Kroes (eindredacteur), Hijkerweg 19, 9411 LS Beilen, tel. 0593-541581.
Redactie-leden
drs. R. Gerding, Lheebroek 29, 7991 PM Dwingeloo, tel. 0593-541844.
J. Hoogeveen-Zuidberg, Westeinde 23, 9415 PG Hijken, tel. 0593-524615.
H. Martena, Schapendrift 109, 9411 BN Beilen, tel. 0593-524623.
B. Oosting, Klatering 36, 9411 XH Beilen, tel. 0593-525897
F. Timmerman-Stevens, Smilderweg 2D, 9414 AD Hooghalen, tel. 0593-592251.

Bestuur
drs. G.J. Dijkstra (voorzitter), Pinksterbloem 42, 9411 CH Beilen, tel. 0593-541848.
W. Bazuin-Brinkman (secretaris), Volmachtenstraat 2, 9414 AL Hooghalen, tel. 0593-592657.
H.J. Vos (penningmeester), Oosteinde 12, 9415 PA Hijken, tel. 0593-523028.
G. Drenth-Barkhof (ledenadministrateur), Dahliastraat 20, 9411 GP Beilen, tel. 0593-524440.
E. Beuving, Pr. Bernhardstraat 1K, 9411 KH Beilen, tel. 0593-524382.
F. Biemold, Vonderkampen 136, 9411 RH Beilen, tel. 0593-524772.
H.L.G. Schuur, Nieuwe Es 10, 9418 PS Wijster, tel. 0593-562412.
J. Vrijs, Julianastraat 16, 9411 PL Beilen, tel. 0593-542351.

Lidmaatschap
Het lidmaatschap van de vereniging bedraagt € 15,-. Bankrekeningnummer: 3065.27.774 t.n.v. Hist. Ver. Gem. Beilen. Rekeningnummer Postbank: 3090700 t.n.v. Hist. Ver. Gem. Beilen.
Opgave lidmaatschap en ledenadministratie: G. Drenth-Barkhof, Dahliastraat 20, 9411 GP Beilen, tel. 0593-524440.
Het opzeggen van een lidmaatschap dient SCHRIFTELIJK te geschieden bij G. Drenth-Barkhof voor 1 november. Voor alle informatie betreffende het tijdschrift: G. Drenth-Barkhof, Dahliastraat 20, 9411 GP Beilen, tel. 0593-524440.

Website
www.historischevereniginggemeentebeilen.nl

Copyright
Het overnemen van foto's en/of artikelen of delen daarvan is slechts toegestaan na verkregen schriftelijke toestemming van de eindredacteur.

Productie: Uitgeverij Drenthe
Vormgeving omslag: N'Design
ISSN-nummer: 1380-3301

Bekijk ook: www.historischevereniginggemeentebeilen.nl

Prijs: € 4,50

Bekijk ook: www.historischevereniginggemeentebeilen.nl

Zoas't nu is:
Oranje en het Oranjekanaal

Psychiatrische Gezinsverpleging in Beilen

deel 1: Het initiatief van Eilerts de Haan

G.H. Kamphuis

Jarenlang is een deel van de verpleegden van Beileroord gehuisvest geweest bij particulieren. In enkele artikelen vertel ik hierover.

Beileroord begon in Huize Wam, oorspronkelijk de woning van burgemeester Jhr. mr. H. de Jong van Beek en Donk. In 1921 werd de villa verkocht aan het provinciaal bestuur. Bovenstaande foto is na 1921 genomen, toen de villa al als psychiatrisch ziekenhuis in gebruik was.

Beilen en Beileroord, het dorp en de gezinsverpleging: Vaak werden die jarenlang in één adem genoemd, bijna alsof het een twee-eenheid betrof. Iets oudere inwoners van Beilen herinneren zich heel goed hoezeer de patiënten - liever sprak men van verpleegden - hun stempel drukten op het straatbeeld. En velen van hen hebben onder verantwoordelijkheid van Beileroord ooit zelf patiënten gehuisvest.

In 1940, het jaar dat de Tweede Wereldoorlog uitbrak, omvatte de gezinsverpleging meer dan 300 mannen en vrouwen. De oorlogsomstandigheden maakten dat dit aantal vrijwel gehalveerd werd. Na de bevrijding groeide de afdeling gezinsverpleging uit tot 270 patiënten in het jaar 1960. Daarna kalfde de gezinsverpleging af, eerst heel geleidelijk, later in een versneld tempo.

De tijden zijn veranderd, en op dit moment kunnen de patiënten die nog bij een gezin gehuisvest zijn, op de vingers van één of twee handen geteld worden. De psychiatrische gezinsverpleging zal binnen afzienbare tijd verdwenen zijn. En dus rijst allicht de vraag hoe 't allemaal begonnen is en ook waarom men voor Beilen koos.

Een jurist met psychiatrische belangstelling

In de aanloop tot het latere Beileroord heeft mr. W. Th. Eilerts de Haan een bijzonder opvallende rol gespeeld. Na zijn rech-

tenstudie in Amsterdam verhuisde Eilerts de Haan (1867-1938) naar Meppel, waar hij zich als advocaat en procureur vestigde. Na een paar jaar werd hij wethouder van deze plaats en in de jaren 1914-1922 was hij lid van het College van Gedeputeerde Staten van Drenthe. Het was vooral in deze functie en deze periode dat Eilerts de Haan zich opwierp als baanbreker voor de 'gezinsverpleging voor rustige armlastige patiënten', zoals hijzelf schreef. Uiteraard dacht hij daarbij vooral aan de provincie Drenthe.

Geduputeerde Eilerts de Haan was niet psychiatrisch geschoold; toch maakte hij uitvoerig studie van dit onderwerp. Direct na de Eerste Wereldoorlog, nog in 1918, bracht hij bezoeken aan de kolonies voor gezinsverpleging in de Belgische plaatsen Geel en Lierneux om zich nader te oriënteren wat betreft de praktische opzet. Met name Geel kon bogen op een gezinsverplegings-traditie die terugging tot in de middeleeuwen. Teruggekeerd achter zijn bureau, schreef Eilerts de Haan een uitvoerige rapportage om het provinciale bestuur warm te krijgen voor de gedachte om ook in Drenthe patiënten in gezinnen op te nemen. In zijn enthous-

Biografie

Dymfna was de dochter van de heidense Ierse koning Damon en een christelijke moeder van grote schoonheid. Haar moeder liet Dymfna in het geheim dopen door Gerebernus. Als het meisje nog een kind is sterft haar moeder. Haar vader is radeloos en zoekt naarstig naar een nieuwe echtgenote. Maar niemand kan de plaats van zijn overleden vrouw innemen. Als laatste wil hij zijn dochter dwingen met hem te trouwen. Dymfna vlucht daarop, samen met haar biechtvader Gerebernus naar het vaste land van Europa. Ze komen in Vlaanderen terecht en vestigen zich in de bossen in de Kempen. Hier leven ze als kluizenaars en zorgen voor de armen en behoeftigen. De kapel van de H. Martinus te Geel is dan weldra een bekende plaats. Haar vader is hen achtervolgd en na enkele jaren vindt hij beiden in hun kluizenaarsverblijf. Wederom dwingt hij Dimfna om met hem te trouwen en haar biechtvader moet het huwelijk sluiten. Maar hun antwoord is een duidelijk neen. Hierop ontsteekt haar vader in razernij, onthoofd zelf zijn dochter en laat Gerebernus door zijn dienaren onthoofden.

Haar relieken werden overgebracht naar Geel (die van Gerebernus naar Sonsbeck bij Xanten(D) - zijn hoofd echter bevindt zich nog te Geel). Op haar graf deden zich genezingen voor en dat bracht pelgrims, vooral geesteszieken, naar Geel. Deze devotie ligt aan de basis van de latere gezinsverpleging voor psychiatrische patiënten te Geel. In de 19de eeuw kwam deze zorg onder de staat en kende een grote bloei. In 1970 verbleven er ca. 1700 patiënten te Geel, 1350 bij pleeggezinnen en 350 in de gesloten inrichting.

Geschiedenis van de gezinsverpleging in Geel

De psychiatrische gezinsverpleging van Geel wortelt in een eeuwenoude traditie. Ze ontstond uit de legende van de Heilige Dimpna: een Ierse koningsdochter die in het jaar 600 op de vlucht ging voor de incestueuze intenties van haar vader. Dimpna stak met enkele getrouwen de Noordzee over en belandde uiteindelijk in Zammel, een gehucht bij Geel. De Ierse koning achterhaalde haar echter vlakbij de Sint-Maartenskapel van Geel en onthoofdde

De *Heilige Dymphna* (ook *Dymfna*, *Dimfna*, *Dympna* of *Dimpna*) is een vrouwelijke heilige (maagd en martelares) uit de zevende eeuw, waarschijnlijk geboren te Engeland. Ze is de patroonheilige van de Vlaamse stad Geel. Haar naamfeest is op 15 mei.

Onder Bisshop Guy I van Laon (1238-1247), schreef Pierre, een kanunnik aan de kerk van Saint-Aubert te Cambrai, een 'Vita' van deze heilige. De auteur benadrukt dat hij de biografische gegevens slechts kent via mondelinge overlevering.

Zilveren reliekschrijn H. Dimpna

Onthoofding van Dimpna door haar vader Damon.

zijn dochter eigenhandig. Rond het midden van de twaalfde eeuw werd de Heilige Dimpna door bedevaarders aangeroepen voor allerlei ziekten, maar heel in het bijzonder voor krankzinnigheid – haar vader had haar immers in een vlaag van waanzin gedood.

Geesteszieken werden door familieleden in grote getale naar Geel gebracht om er negen dagen lang boete te doen. Na hun verblijf keerden niet alle zieken terug naar hun plaats van herkomst: een deel van hen werd in Geelse gezinnen ondergebracht. Dit was het begin van de psychiatrische gezinsverpleging in Geel en van een eeuwenlange traditie, uniek in de wereld en tot op vandaag een actuele vorm van psychiatrische verpleging.

Het feit dat psychiatrische patiënten binnen een gezin werden opgevangen, werd door velen als ‘zeer controversieel’ gezien – zelfs tot ver over de landsgrenzen heen. Toch is de gezinsverpleging door de eeuwen heen uitgegroeid tot een monument: de Geelse gezinsverpleging wordt vandaag de dag beschouwd als een bijzonder succesvol behandelings-

siasme voor deze zijns inziens goede zaak had hij wel de neiging om de gezinsverpleging te idealiseren, of althans beduidend hoger te waarderen dan de verpleging in een gesticht (de term psychiatrisch ziekenhuis was anno 1918 nog niet gebruikelijk). Immers, zo betoogde Eilerts de Haan, in Geel kregen patiënten en gezinnen de kans zich aan elkaar te hechten, terwijl zo’n wederzijdse genegenheid in de massaliteit en de onrust van een gesticht onmogelijk tot stand kon komen. Gezinsverpleging betekende meer vrijheid, minder geslotenheid en het pluspunt van het contact met ‘... mensen die hun verstand bezitten; in de gewone samenleving’. Maar vooral wilde Eilerts de Haan het humane aspect benadrukken:

‘Bovendien worden de patiënten verpleegd en verzorgd door mensen die hun toestand begrijpen, die het werk der verpleging met liefde doen en die hun kostgangers niet nodeloos kwellen en plagen en hen niet opsluiten in cellen, wanneer zij maar het geringste vergrijp gepleegd hebben; dit laatste geschiedt – wij weten het bij ervaring – maar al te dikwijls in de gestichten’. Een warm gezinscontact in plaats van een hard inrichtingsregime, zo zag Eilerts de Haan het. Kon het niet mooier?

Bijval van de Inspectie

Bijna tegelijkertijd toonde de Inspectie voor Staatstoezicht op Krankzinnigen zich ook voorstander van een gezinsverplegingsproject. In de loop van het jaar 1918 hadden de inspecteurs bijvoorbeeld een plan geopperd om in de streek tussen het Brabantse Uden en Grave zo’n project op te zetten, waarbij de patiënten overdag konden helpen bij de ontginning van de heidevelden aldaar.

Was het omdat Drenthe ook heidevelden bezat of om andere redenen? In elk geval wendden de inspecteurs zich tot de Staten van Drenthe met de suggestieve vraag: ‘...of het niet wenselijk ware, dat in Drenthe tot stand werd gebracht een gezinsverpleging of kolonie voor rustige patiënten’. Reeds op 4 oktober 1918 vond een gesprek plaats over dit onderwerp tussen de Drentse gedeputeerden en een tweetal inspecteurs.

Zo kreeg Eilerts de Haan het tij mee. Zijn ideeën kregen bijval van de inspecteurs, die echter wel met een ruimer voorstel kwamen. Zij vonden namelijk dat er niet alleen aan patiënten uit de provincie Drenthe gedacht moest worden, maar ook aan Friezen en Groningers. Een onderneming van de drie noordelijke provincies samen zou meer levenskansen hebben, redeneerde de Inspectie. Nu was het dus zaak om ook Groningen en Friesland voor het plan te winnen.

Op weg naar een gezamenlijk project

Op 5 juni 1919 werd een conferentie van provinciale bestuurders in Arnhem gehouden. Na afloop bleven de vertegenwoordigers van de drie noordelijke provincies in een onderonsje bijeen en kreeg Eilerts de Haan gelegenheid zijn pleidooi te houden '...voor de verpleging van krankzinnigen in Drenthe op de wijze van Geel'. Hijzelf was inmiddels ook overtuigd van het belang van een gezamenlijke opzet van een kolonie van verpleegden en verplegende gezinnen.

De Friese en Groningse bestuurders vonden het plan de moeite waard en vroegen om toezending van een uitvoerig schriftelijk exposé, vergezeld van een uiteenzetting over de situatie in Geel. Het provinciaal bestuur van Drenthe reageerde snel, namelijk op 18 juni 1919, daarbij gebruik makend van de eerdere notities van Eilerts de Haan.

'De psychiatrische wereld wenst de gezinsverpleging,' benadrukte deze laatste nog eens. Echter, de 'psychiatrische wereld', belichaamd in de Inspectie, had inmiddels de ideeën wat bijgesteld, onverlet de aanvankelijke steun. In zijn uitgesproken neiging om de gezinsverpleging af te zetten tegen het inrichtingsverblijf wilde de Drentse gedeputeerde de noodzakelijke bijbehorende centrale voorziening (infirmierie of koloniehuis) zo klein mogelijk houden. In zo'n voorziening moesten nieuwe patiënten opgenomen en onderzocht worden; ook mensen die, eenmaal in een gezin geplaatst, zich daar toch niet konden handhaven, moesten daarop kunnen terugvallen. Maar Eilerts de Haan wilde geen 'duur gesticht met al den aanleve van dien'. Een eenvoudig centrumpje met een viertal bedden en een paar gecapitonneerde kamertjes was volgens hem voldoende. Blijvend onrustige patiënten moesten naar een ander gesticht overgeplaatst worden.

Deze opvatting ging de Inspectie voor het Staatstoezicht op Krankzinnigen te ver. De inspecteurs waarschuwden dat het niet mocht gaan om een demonstratie dat gezinsverpleging min of meer op eigen kracht mogelijk was, dus zonder de steun van een behoorlijke centrale inrichting. Nee, het was juist de bedoeling om door middel van een wat grotere inrichting de omstandigheden voor de gezinsverpleging zo gunstig mogelijk te maken. Daarbij dacht de Inspectie aan een paviljoen met zo'n 20 tot 30 bedden. En zo werd het door de Inspectie bijgevielde plan van Eilerts de Haan ook aan de provincies Friesland en Groningen voorgelegd met de vraag of zij in principe bereid waren tot '...medewerking inzake de kolonisatie van krankzinnigen in Drenthe'.

Het wapen van de stad Geel. Geel ligt in de provincie Antwerpen en behoort tot het arrondissement Turnhout. De stad telt ruim 35.000 inwoners.

model voor psychiatrische patiënten. Een model met een bijzondere ethische waarde.

Het succes van dit model is terug te brengen op twee elementen: de uitzonderlijke tolerantie van de Geelse gemeenschap én het systeem zelf. Het systeem koppelt de opvang van de patiënt los van het psychiatrisch behandelingsmoment. Hierdoor voelt de patiënt zich in het gezin veilig en geborgen.

Vandaag staat de Geelse gezinsverpleging dankzij haar opmerkelijke geschiedenis, werking en maatschappelijke inbedding, sterker dan ooit.

Gezinsverpleging in Geel anno 2006

Voor psychisch zieke mensen is houvast en geborgenheid erg belangrijk. Toch kan een groot deel van hen niet (meer) terecht bij familie of in een vertrouwde omgeving.

In Geel en randgemeenten zetten gezinnen hun deur open voor chronische psychiatrische patiënten – en vangen hen op ‘bij hen thuis’. In de geborgenheid van deze pleeggezinnen, vinden de ‘huisgasten’ opnieuw een plaats in de maatschappij: een tolerante Geelse maatschappij, waarin zowel de patiënten als hun pleeggezin en de buitenwereld een duidelijke plaats hebben.

In de moderne gezondheidszorg wordt steeds vaker geprobeerd om patiënten binnen de samenleving of het gezin te behandelen, als alternatief voor een ziekenhuis. Dit systeem van ‘verpleging in de samenleving’ wordt in de Geelse gezinsverpleging al eeuwenlang succesvol toegepast. De lange geschiedenis van het systeem onderlijnt dan ook de uitzonderlijke en blijvend actuele waarde van deze zorg op mensenmaat.

Op dit moment vangen zo’n 360 pleeggezinnen meer dan 450 patiënten op. Rond deze patiënten en pleeggezinnen staat een breed en stevig netwerk van zorgen en diensten. Dit netwerk streeft één enkel doel na: het geven van de best mogelijke ondersteuning en begeleiding aan de patiënt en het pleeggezin.

Een commissie met een lange naam

De initiatieven van Drentse zijde leidden tot resultaat. Achtereenvolgens namen de Staten van de drie noordelijke provincies het besluit om gezamenlijk met de gezinsverpleging te starten. Er kwam een ‘Commissie inzake de Stichting ener Krankzinnigenkolonie van de drie Noordelijke Provinciën’ tot stand, gemaks halve ook wel aangeduid als de Interprovinciale Commissie inzake Gezinsverpleging. Naast de vertegenwoordigers van de provincies namen twee inspecteurs deel aan de verkennende en voorbereidende activiteiten van deze commissie.

Natuurlijk kwam al gauw de vraag naar voren waar de jonge gezinsverplegingskolonie gevestigd zou moeten worden, want een concreet voorstel over de locatie daarvan was tot dan nog niet naar voren gekomen.

In een volgende bijdrage hoop ik te vertellen hoe de commissie met de lange naam tenslotte in Beilen belandde.

Verantwoording:

De teksten over Geel (België) zijn ontleend aan de internetsite van Openbaar Psychiatrisch Ziekenhuis Geel.

Bron:

Het directiearchief van het voormalig psychiatrisch ziekenhuis Beileroord te Beilen

Literatuur:

P. van der Esch, *Beileroord 1922 - Vijftig jaar gezinsverpleging*, Beilen z.j..

N.B.

Wellicht hebben sommige lezers zich gestoord aan bepaalde woorden in het bovenstaande artikel, zoals krankzinnigen, gesticht en kolonie. Ik heb echter de terminologie gebruikt die destijds gangbaar was en in de archiefstukken voorkomt.

De molen van Makkum 100 jaar

Aan de weg van Makkum naar Wijster staat een opvallende, kleine molen. Onlangs is de molen verkocht. Redactielid B. Oosting verdiepte zich in de geschiedenis van deze molen.

Historie

Tijdens de januaristorm van 1905 werd de standerdmolen in Makkum onherstelbaar beschadigd. In de Groeve nabij Zuidlaren stond een molen die dienst deed als poldermolen; hij zorgde in het watergebied voor de bemaling. In 1906 werd deze molen verplaatst naar Makkum. Molenbouwer Lucas Reinds die aan de Havenstraat in Beilen woonde, bouwde uit

B. Oosting

Open Dag

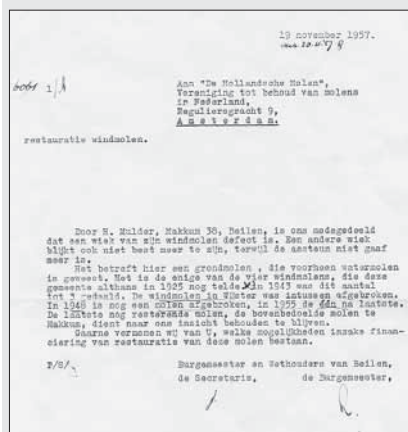
Op 22 juli 2006 is er ten behoeve van het 100-jarig bestaan van de molen een Open Dag. Belangstellenden zijn van 14.00-17.30 uur welkom in de molen van Makkum.

Oorlogsjaren

In de oorlogsjaren werd in de molen van Makkum en ook in andere molens, clandestien veevoer gemalen. Er was een vervoerbewijs noodzakelijk om het graan van huis naar de molen te vervoeren om daar vermalen te worden. De handigheid was om het vervoerbewijs twee keer of vaker voor hetzelfde doel te gebruiken. De vervoerbewijzen werden verstrekt door Otte Brunsting, de plaatselijke bureauhouder die aan de Bisschopstraat in Beilen woonde.

De molenaars waren niet alleen clandestien bezig voor de landbouwers die het veevoer nodig hadden voor een varkentje dat ze stiekem hadden liggen. Ook particulieren mestten een varkentje vet. Zelfs politieagenten deden mee aan die overtredingen. Zij maakten afspraken met landbouwers om ook iets extra's, in de vorm van een stuk spek, worst of varkensvlees, op het bord te krijgen. Bekend is dat bij F. Koerts in Alting clandestien een varkentje werd vetgemest voor de politiechef Viëtor uit Beilen.

Brief van B en W aan De Hollandse Molen te Amsterdam. Er werd gevraagd welke mogelijkheden inzake financiering van de restauratie bestonden.

de brokstukken van de in 1905 onherstelbaar beschadigde standerdmolen en uit de belangrijkste delen van de poldermolen uit de Groeve een nieuwe molen. Deze windmolen van het type achtkante grondzeiler zou gebruikt worden voor het malen van graan. De molen heeft een van steen gemetselde onderbouw. De romp is een houten achtkant, gedekt met riet en voorzien van stenen veldmuren. De kap is eveneens met riet gedekt.

Eigenaar van deze nieuwe molen was, voor zover uit overleving bekend, een zekere Hunse.

Nieuwe eigenaar

In 1918 werd de molen gekocht door Hendrik Mulder sr., die hem als graanmolen handhaafde. De molen werd gebruikt voor het malen van veevoer uit rogge, tarwe, haver, gerst en boekweit. 's Zomers werd er minder gemalen dan in de winter. Dat is niet vreemd, want 's zomers lopen de dieren in de weide en dan is bijvoeren niet noodzakelijk.

In 1944 werd de molen hersteld door het steken van een nieuwe bovenas door molenmaker H. Wiertsema uit Scheemda.

Tot 1957 is de molen onafgebroken in bedrijf geweest, maar in november 1957 brak een deel van één van de roeden af, waarna de molen meteen buiten gebruik werd gesteld.

Naar aanleiding van een verzoek van Mulder om de molen te herstellen richtte de gemeente zich tot 'De Hollandse Molen', de vereniging tot behoud van molens in Nederland te Amsterdam.

Restauratie

'De Hollandse Molen' deelde op 16 oktober 1958 aan de gemeente mede, dat men een bezoek aan molenaar Mulder had gebracht. De eigenaar had verklaard gaarne aan het herstel te willen medewerken om de molen weer in bedrijf te kunnen stellen. De bij het Rijk beschikbare middelen waren echter beperkt, zodat door het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen geen subsidie op korte termijn kon worden verleend.

De molen van Mulder stond op dat moment boven aan de lijst van Drentse molens om gerestaureerd te worden. In verband hiermede was een verzoek aan molenmaker De Roos in Leeuwarden gericht om een begroting samen te stellen voor de molen in Makkum. De prijsopgave van De Roos kwam uit op f.13.310,--.

Op 13 november 1958 berichtte de gemeente aan Mulder dat er plannen waren ontworpen om de molen uit een oogpunt van

landschapsschoon te behouden. Er was per slot van rekening nog maar één molen in de gemeente Beilen overgebleven. Uiteindelijk deden burgemeester en wethouders op 18 november 1960 het voorstel aan de gemeenteraad de kosten van het herstel als volgt te verdelen:

Het Rijk	40%	f. 5.324,--
Provincie Drenthe	20%	f. 2.662,--
Eigenaar	10%	f. 1.361,--
Gemeente	30%	f. 3.963,--
Totaal		f. 13.310,--

De restauratie, uitgevoerd door de molenmakers Doornbosch en Schuitema, verliep moeizaam en duurde van 1961 tot 1964. Pas in dat laatste jaar werden nieuwe roeden aangebracht. Nieuwe tegenslag volgde bij de beruchte storm van 12-13 november 1973, waarbij vrijwel alle heklatten werden weggeslagen. Pas vele jaren later was de molen hersteld. Er bleven echter steeds kleine reparaties nodig.

Opnieuw zware storm

Op 13 januari 1993 sloeg wederom een zware storm de gehele kap van de molen, waarbij ook as en roeden onherstelbaar beschadigd werden. Dit was een enorme klap voor molenaar Hendrik Mulder. De kosten van een restauratie kon hij niet alleen opbrengen. Gelukkig waren de gemeente Beilen en de Provincie Drenthe bereid een financiële bijdrage te verstrekken, waardoor Mulder in staat was de molen te restaureren. In 1997 werd de molen geheel gerestaureerd opgeleverd met ondermeer een nieuwe bovenas en roeden en een nieuwe kap. Het waren de specialisten van het Friese bedrijf Dijkstra uit Sloten die de kap reconstrueerden en herbouwden.

Klantenkring

De klanten van de Makkumer molen kwamen voor het merendeel uit Holthe, Lievinge en Makkum.

Na het overlijden van Hendrik Mulder sr. werd hij als molenaar opgevolgd door zijn zoon Hendrik Mulder jr. Deze is sedert 2004 niet meer actief als molenaar. Hij heeft contact gezocht met het Gilde van Vrijwillige molenaars. Dankzij deze vrijwilligers draait de molen om de twee weken en wel iedere tweede en vierde zaterdag van de maand van 10.00 tot 16.30 uur. Zonder inzet van deze vrijwilligers zou de Makkumer molen stilstaan, evenals de overgrote meerderheid van de overgebleven molens in Nederland.

Hendrik Mulder jr. is altijd alleen geweest en had geen knechten of hulp. Mulder verdiende met de molen een goede boterham.

De Makkumer molen zonder kap

Restauratie van de molenkap (1997).

De kap komt op z'n plaats (1997).

*Vervolgens werden de wieken
aangebracht.*

*Hendrik Mulder jr. Op 1 december
2005 werd de molen officieel
verkocht aan J.K. Bos.*

De molen van Makkum anno 2006

In december 2005 heeft Mulder de molen verkocht aan J.K. Bos.

Een monument

Ooit stonden er drie windmolens in Beilen: de molen van Piet Smit aan de Molenstraat, de molen van Spruijtenburg in de Brinkstraat achter het pand van slager Schippers en de molen van Makkum. De eerste twee molens zijn helaas afgebroken, maar die van Makkum staat nog fier te pronken, 100 jaar oud. Deze is een rijksmonument; maar mag ook een monument genoemd worden voor de buurtschappen Makkum, Lievinge en Holthe alsook voor de hele gemeente Midden-Drenthe.

Oranjekanaal: Oranje (1913-1949)

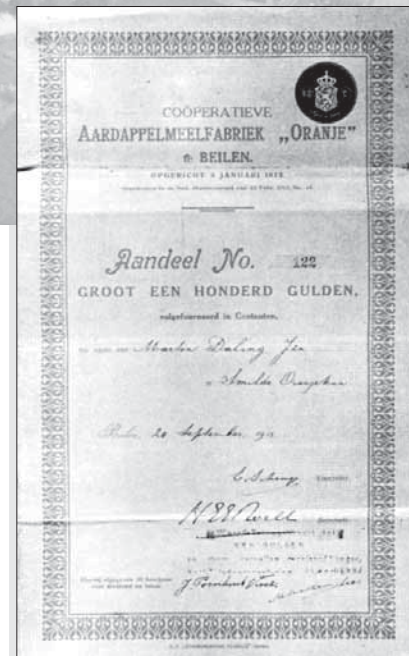
Het Oranjekanaal, 44 kilometer lang, werd tussen 1852 en 1858 aangelegd. Omstreeks 1913 werd de voormalige Coöperatieve Aardappelmeelfabriek 'Oranje' geopend.

Het Prins Bernhard Cultuurfonds en het provinciaal bestuur van Drenthe hebben 2006 uitgeroepen als het culturele jaar van het Oranjekanaal. In deze en de volgende twee tijdschriften wordt aandacht besteed aan het Oranjekanaal in de voormalige gemeente Beilen. In dit nummer laten wij verschillende foto's van het dorp Oranje zien.

Het wegdorp Oranje ontstond na 1913, toen de aardappelmeelfabriek werd geopend. De geschiedenis van deze fabriek is door de laatste bedrijfsleider, Piet Knollema, verwoord in het boek *1913-1980 Aardappelmeelfabriek 'Oranje'* (Assen, 1981). De foto's en de begeleidende teksten komen uit dit boek.

Coöperatieve. Vereeniging
Coöperatieve. Aardappelmeelfabriek
"Oranje" gevestigd te Beilen.

De oprichting van 'Oranje' was een Smildeger initiatief. Bij de aandeelhouders van het eerste uur wordt één Beiler genoemd: Engel Voortman.

Bij de oprichting van de aardappelmeelfabriek in 1913 werden er vierhonderd aandelen van honderd gulden uitgegeven. Dit aandeel No. 122 is van Marten Daling Jzn. Op 14 juni 1948 werd dit aandeel overgeschreven ten name van Jan Albert Daling te Hijkersmilde.

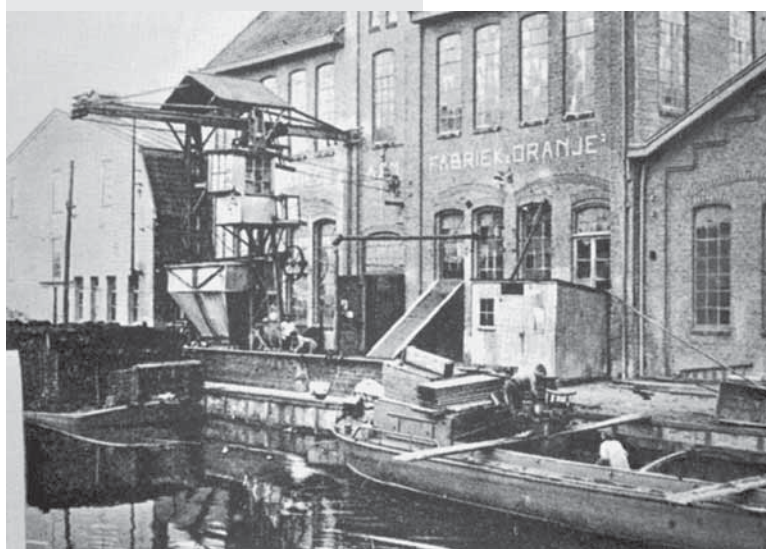

Foto's van boven naar beneden:

Een prentbriefkaart van de fabriek in 1913. Deze kaart werd uitgegeven door de drukkerij M. van Hasselt in Smilde.

In de campagne was het bij de gripper spitsuur voor de aardappelschepen. Links op de foto is de meelloods herkenbaar, die later in de oorlog in brand zou worden geschoten.

De aardappelmeelfabriek

Een folder van de machinefabriek Gebr. Stork & Co. uit Hengelo, waarmee men reclame maakt met de stoommachine die in 1914 in Oranje is gebouwd. Men schrijft onder andere in de folder: 'De door ons geleverde gelijkstroommachines der Coöperatieve Aardappelmeelfabrieken 'Oranje' te Smilde en 'Excelsior' te Nieuw Amsterdam werden door ons omgebouwd voor oliedrukkepbeweging. Bij beide fabrieken was een zeer belangrijke brandstofbesparing het gevolg.'

In 1913 vond de aanbesteding plaats. De fabriek werd voor een aanneemsom van f. 127.750,-- gebouwd door aannemer J. Huitzing uit Coevorden, terwijl de directeurswoning voor f. 50.900,-- door aannemer R.F. Moorman uit Beilen werd gerealiseerd. De machines in de fabriek werd voornamelijk geleverd door de firma's Stork (Enschede), Holthuis (Veen- dam) en M. Duintjer (Wildervank).

In 1921 werd in Oranje een lagere school gebouwd.¹⁾

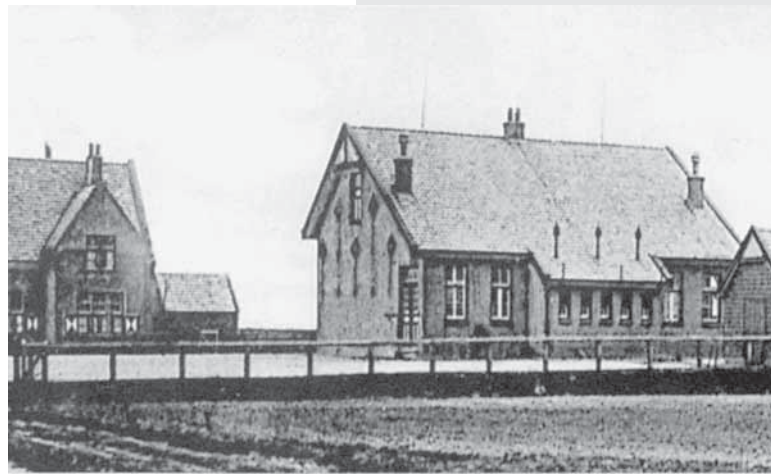
Noot:

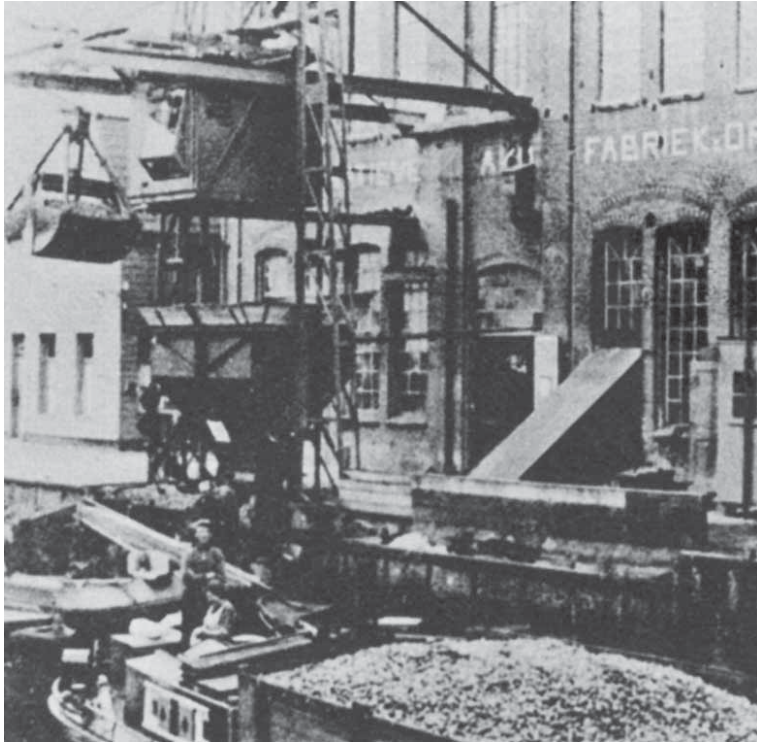
- 1 Zie: 75 jaar Openbaar Onderwijs Oranje, G. Bakker-de Boer e.a., Beilen z.j.

Linksonder: Schoolkinderen uit Oranje poseren voor de fotograaf.

Rechtsonder: De lagere school met de woning voor het 'hoofd der school'.

Geheel onder: Het dorpje Oranje rond 1930. Van de witte huizen zijn er in latere tijden twee verdwenen. Het huis helemaal rechts is in de zeventiger jaren gesloopt en het huis derde van rechts is in de Tweede Wereldoorlog in brand geschoten en totaal verwoest. Langs het Oranjekanaal is het jaag- en trekpad herkenbaar, waar veelal de schippers of hun vrouwen liepen om het schip te trekken.

In 1928 werd deze grijperinstallatie bij de fabriek gebouwd. Met de grijper werden de aardappelen uit de schepen gelost. Voor deze tijd werden alle aardappelen uit de schepen geschept.

De grijpermachinist is bezig een schip met aardappelen te lossen. Er waren rond 1930 geen voorraadbunkers, zodat de met aardappelen gevulde schepen de voorraad voor de fabriek vormden.

De campagne vermalingen waren in veldgewicht in de eerste 10 jaren als volgt:

1913: 284.221 hl.; 1914: 237.314 hl.; 1915: 409.264 hl.; 1916: 317.756 hl.; 1917: 172.855 hl.; 1918: 120.658 hl.; 1919: 336.621 hl.; 1920: 313.155 hl.; 1921: 164.499 hl.; 1922: 354.846 hl.

Een recordvermaling in de eerste jaren is die van 1928 geweest met 859.282 hl.

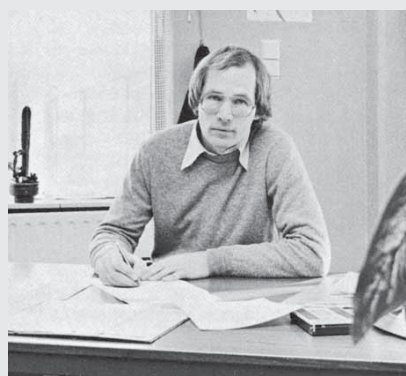

Een briefkaart van de Coöperatieve Aardappelmeelfabriek 'Oranje' en de directeurswoning aan het Oranjekanaal. Deze kaart werd omstreeks 1930 uitgegeven door M. van Hasselt in Smilde.

Bij de bevrijding in 1945 was de fabriek verwoest. Begin 1949 was de 'nieuwe' aardappelmeelfabriek weer gereed om aardappelen te ontvangen. Bovenstaande foto werd genomen tijdens de dag van de officiële opening op 18 februari 1949.

Piet Knollema, schrijver van 1913-1980 Aardappelmeelfabriek 'Oranje' (Assen, 1981)

Opening 18 februari 1949

Op vrijdagmorgen 18 februari 1949 werd de fabriek gestopt om iedereen in de gelegenheid te stellen de officiële opening bij te wonen. Dit vond plaats in de meelloods, waar deze middag genodigden, personeelsleden en aandeelhouders aanwezig waren. Om 12.00 uur werd iedereen verwelkomd en na eerst een rondleiding door de fabriek te hebben gemaakt werd in de versierde meelloods door circa 600 man de lunch gebruikt.

Na de opening door de voorzitter, R. Daling, volgde er een lange rij van sprekers: G.H. Hartgers, bedrijfsleider, ir. M.C. van Hamelen, minister van Landbouw, wethouder H. Schuring van Beilen en burgemeester dr. W.P. Berghuis van Smilde.

De burgemeester van Smilde hield zich tijdens zijn speech bezig met de vraag of Oranje nu bij Smilde of bij Beilen hoorde: 'Er zijn vele banden die Oranje aan Smilde binden, hoewel deze op het grondgebied van Beilen ligt welke gemeente zeker de belangen der fabriek goed behartigt. Toch zou ik de vraag of Oranje niet bij Smilde hoort weer eens aan de orde gesteld willen zien'. Burgemeester Berghuis had toch wel een vooruitziende blik, want vanaf 1 januari 1998 vormen Oranje, Beilen en Smilde samen de gemeente Midden-Drenthe.

Hoog- en Laaghalen, Bejaardenreis 1948

Groepsfoto

*W. Bazuin-Brinkman en
F. Timmerman-Stevens*

De redactie ontving deze foto via W. Bazuin-Brinkman te Hooghalen. Er waren enkele namen bekend. F. Timmerman-Stevens heeft nog meer namen boven water weten te krijgen. Met behulp van de getekende kopjes krijgen wij een goed overzicht van de deelnemers aan de bejaardenreis van 1948. Als u de namenlijst kunt aanvullen, wil Femmie Timmerman dat graag van u horen.

01- J. Ritsema	25- G. Dekker	44- mevr. J.
02- G. Braam	26- J. Beugel	Beugel
03- onbekend	27- H. Vrijs	45- onbekend
04- H. Middel	28- B. Danker	46 - onbekend
05- Joh. Smit	29- Z. Mulder-	47- onbekend
06- R. Mulder	Hansen	48- mevr. A. de
07- onbekend	30- B. Talens-	Vries-Draaijer
08- onbekend	Dekker	49- Knol
09- onbekend	31- J. Talens-	50- I. Schutten-de
10- onbekend	Veldkamp	Boer
11- P. Timmerman	32- onbekend	0A- mevr. W. Vrijs
12- A.K. Mulder	33- Eekhof	51- mevr. Beugel
13- mevr. Ritsema	34- onbekend	52- B.U. Smid
14- B. de Vries	35- onbekend	53- mevr. Odding
15- P. Weima	36- R. Kuiper	54- L. Beugel-Hof
16- J. Kuiper	Jansen	55- mevr. L.
17- H. Odding	37- onbekend	Eleveld
18- H. Eleveld	38- M. Timmer-	56- mevr. Hoving-
19- onbekend	man-Nijmeijer	Vrijs
20- onbekend	39- G. Walles-	57- mevr. Smid
21- onbekend	Timmerman	58- onbekend
22- onbekend	40- mevr. Snoeiing	59- Coba Peters
23- mevr. Burk	41- Lok	60- onbekend
24- H. Oosting-v.d.	42- mevr. Lok	61- mevr. H. Mid-
Berg	43- J. Beugel-Vrijs	del

Gemeenteveldwachters in Beilen deel 3

Deze aflevering gaat over Hermannus Rottinghuis, Jan Douwe Wolters en Jan Krans, die alledrie maar kort het veldwachtersuniform in Beilen droegen.¹⁾

Hermannus Rottinghuis

Met de voordracht van de dertig jaar oude veldwachter van Westerbork, Hermannus Rottinghuis, bleek het gemeentebestuur van Beilen een goede keus te hebben gedaan. Hoewel Rottinghuis, een gepensioneerd sergeant van het Indisch Leger, nog maar korte tijd veldwachter in Westerbork was, werd hij als 'zeer goed' door de vroede vaders van de nabuurgemeente beoordeeld. Het functioneren van de per 1 november 1857 aangetreden veldwachter liet niets te wensen over. Een prima veldwachter, vond ook het gemeentebestuur van Beilen.

Vechtpartij

Maar na ruim acht maanden ging het mis. De veldwachter had te diep in het glaasje gekeken en raakte op 15 juni 1858 betrokken bij een vechtpartij. Johannes Sikkens en andere inwoners van Beilen werden bij de Beilervvaart door de veldwachter behoorlijk geraakt. Het kwam tot een aanklacht tegen Rottinghuis. De officier van justitie bij de Arrondissements Rechtbank schreef: *'Het komt mij voor, dat gemelde Rottinghuis, hangende deze regtvervolging, niet wel als veldwachter kan fungeren, en 't is uit aanmerking daarvan dat ik Burgemeester en Wethouders in overweging geef; om dien persoon krachtens artikel 179a van de gemeentewet in zijne betrekking van*

J. Maas

Grote man

Veldwachter Rottinghuis was met zijn 1,84 meter een zeer grote man. De gemiddelde lengte van de mannen in die tijd kwam maar net boven de 1,62 meter uit. Hij had een ovaal aangezicht, een smal voorhoofd, een ronde kin, een gewone neus en dito mond. De veldwachter had bruin haar.

Noten

- 1) In deel 2 van de gemeenteveldwachters in Beilen stonden de levensverhalen van vader en zoon Dondorff. Na elkaar waakten zij van januari 1830 tot augustus 1857 over orde en rust in de gemeente. Zie: J. Maas, Gemeenteveldwachters in Beilen (deel2), in: *Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen*, 18-1 (februari 2006), 7-12.

Overzicht

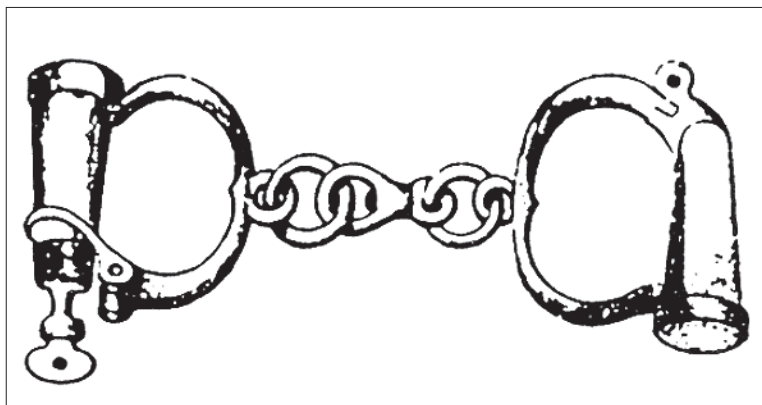
Veldwachter Hermannus Rottinghuis werd geboren op 24 april 1827 in Groningen als zoon van Johannes Rottinghuizen en Annegien van Rensen. Hij werd vrijwillig militair, diende in Nederlands-Indië en verliet als sergeant het leger. Na zijn benoeming tot veldwachter in Westerbork huwde hij op 20 augustus 1857 de zeventien jaar oude Albertje Kok uit Beilen. Wellicht is dat de reden geweest dat hij kort daarna solliciteerde naar de betrekking van veldwachter te Beilen. Daar kreeg het echtpaar een zoon, Johannes, die in juni 1858 ter wereld kwam. Hermannus Rottinghuis was van 1 november 1857 tot 11 augustus 1858 veldwachter in Beilen. Hij overleed, 33 jaar oud, op 1 november 1860 in Beilen. Zijn weduwe Albertje Kok hertrouwde. Zij werd ook niet oud. Zij overleed in Westerbork twaalf dagen na haar 38ste verjaardag.

Overzicht

Jan Krans was op 5 april 1821 in Beilen geboren als zoon van Bernardus Krans en Hillichje Jans. Hij trouwde met Elsie Boes. Kinderen uit dit huwelijk: Hillichje (1847), Willem (1849-1853), Willem (1854-1854), Willem (1856), Grietje (1858), Berendina (1862) en Bernardus (1864, jong overleden). Op 2 mei 1865 overleed Elsie Boes te Eursing. Een jaar later, op 1 mei 1866, trouwde Jan Krans voor de tweede maal. Zijn nieuwe vrouw heette Hilligje Menning. Hun huwelijk duurde bijna 28 jaar, maar bleef kinderloos. Hilligje Menning stierf op 25 april 1894 in Eursing. Jan Krans werd 82 jaar. Hij overleed op 6 november 1903 in Tiendeveen.

gemeenteveldwachter voor onbepaalde tijd te schorsen'. Dat deed het gemeentebestuur. Toen Rottinghuis door de rechtbank tot zes maanden gevangenisstraf en f. 100,-- boete werd veroordeeld werd de schorsing omgezet in ontslag. Wegens misbruik van sterke drank en het toebrengen van slagen werd de veldwachter per 11 augustus 1858 de laan uitgestuurd.

De opsluiting in de gevangenis had de oud-veldwachter blijkbaar geen goed gedaan. Enkele jaren later overleed hij in Beilen op 33-jarige leeftijd.

Handboeien zoals in gebruik bij de politie in de 19de eeuw

Twee maanden een tijdelijk veldwachter

Door de plotselinge schorsing van veldwachter Rottinghuis werd Jan Krans als tijdelijk gemeentediener aangesteld. De in Beilen geboren en getogen arbeider Jan Krans was op dat moment 37 jaar oud. Hij was getrouwd met Elsie Boes uit Beilen en z'n gezin bestond toentertijd uit drie kinderen. Ze woonden in Eursing. Ruim twee maanden liep Jan Krans als 'provisioneel' (voorlopig) veldwachter in de gemeente Beilen rond. Toen de schorsing van Rottinghuis werd omgezet in ontslag kwam er al binnen drie weken een nieuwe veldwachter in Beilen.

Eursing

Een loteling staat op het punt zijn lotnummer uit een glazen kom te trekken om al dan niet te moeten opkomen voor de militaire dienstplicht. Achter de tafel zit de militie-commissaris.

Aan de rechterkant staat het instrument om de lengte van de lotelingen te meten.

Naar een tekening van W. Staring (1889), coll. en foto Stichting Atlas van Stolk, Rotterdam.

Jan Douwe Wolters

De in het Groningse Oldekerk geboren Jan Douwe Wolters volgde de ontslagen veldwachter Rottinghuis op. Wolters was toen 26 jaar oud. Hij was vrijgeloot voor militaire dienst, maar ging toch het leger in als nummervwisselaar²⁾ voor Geert Hazenberg van de lichting 1851 uit Leek. In april van dat jaar werd hij opgeroepen bij het regiment Grenadiers en Jagers. Het beviel hem meteen al goed in het leger, want kort daarop tekende hij als vrijwilliger voor zes jaar bij het regiment Rijdende Artillerie. In oktober 1854 werd hij korporaal. Als zodanig zwaaide hij af in 1857. Toen Jan Douwe Wolters aantrad als veldwachter van Beilen, op 28 augustus 1858, was op de eerste dag van dat jaar in Den Haag de Wet op de rijksveldwacht in werking getreden. Gerechtsdienaren (huidige parketwacht) en opzichters der jacht en visserij werden rijksveldwachters; bovendien werden ter versterking van de gemeenteveldwachters op het platteland politiemensen benoemd met de benaming rijksveldwachter. Om de mogelijkheid te creëren dat gemeentelijke dienders ook buiten de gemeentegrenzen proces-verbaal konden opmaken, werden zij allen benoemd tot onbezoldigd rijksveldwachter. Een goedkope oplossing om de politie effectiever te kunnen laten optreden. Jan Douwe Wolters werd dan ook kort na zijn benoeming tot gemeenteveldwachter in Beilen door het Ministerie van Justitie tevens tot onbezoldigd rijksveldwachter aangesteld. En dat gebeurde met al zijn opvolgers. Een jaar na zijn aantreden trouwde veldwachter Wolters met Harmina Jager uit Beilen. Zij was van hem in verwachting geraakt.

Sluitingstijd dranklokalen

In het jaar van aantreden van veldwachter Wolters had het gemeentebestuur van Beilen verordend dat het sluitingsuur voor herbergen, logementen en tapperijen tien uur 's avonds was en dat kinderen jonger dan zestien jaar alleen onder geleide deze drankgelegenheden mochten bezoeken.

- 2) Een nummervwisselaar is iemand die uitgeloot is voor de nationale militie maar in de plaats van een niet-vrijgelotene in dienst gaat. Er moest behoorlijk voor betaald worden: zevenhonderd à achthonderd gulden en er moest een contract van plaatsvervangende worden opgemaakt ten overstaan van een notaris.

Bij de NH-kerk in Beilen was een 'hok', waar arrestanten werden opgesloten.

Overzicht

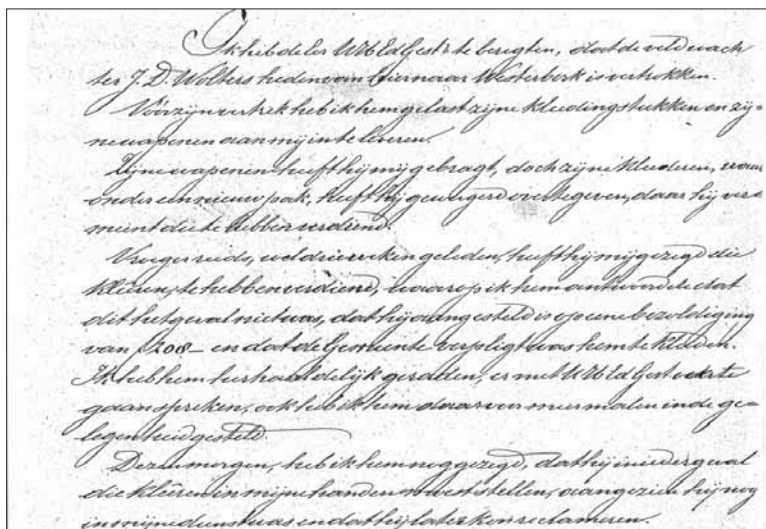
Veldwachter Jan Douwe Wolters werd geboren op 21 maart 1831 in Oldekerk (Gr.) als zoon van Douwe Lammerts Wolters en Trientje Jans van het Klooster. Bij de keuring voor militaire dienst was hij 'inlandsche kramer' van beroep en woonde in Leek. Op 29 april 1851 ging hij als 'nummer-verwisselaar' en later als vrijwilliger in militaire dienst. Op 2 oktober 1854 werd hij bevorderd tot korporaal. Per 30 april 1857 verliet hij de militaire dienst. Hij trouwde te Beilen op 2 juni 1859 met Hermina Jager. Bij haar kreeg hij twee kinderen: Trientje (1859) en Jan (1863). Op 20 maart 1864 overleed zijn echtgenote. Hij hertrouwde met een zusster van zijn eerste vrouw, Annigje Jager, op 2 februari 1865. Zij kregen samen drie kinderen: Lambertus Douwes (1865), Geesje (1867) en Harmina (1870). Jan Douwe Wolters werd in 1899 opnieuw weduwnaar. Hij overleed te Westerbork op 3 september 1904. Jan Douwe Wolters was van 28 augustus 1858 tot 1 december 1861 veldwachter in Beilen geweest.

Veel bekeuringen

Zijn privé-besognes weerhielden veldwachter Wolters er niet van om in het jaar dat hij in het huwelijk trad behoorlijk wat processen-verbaal uit te schrijven. In 1859 trok hij maar liefst zesentwintig keer zijn bonnenboekje, terwijl het gemiddelde aantal bekeuringen in de jaren daarvoor de tien niet overschreed. De veldwachter betrapte al kort na de jaarwisseling H. Frankot er op dat hij schapen 'op een bij ander in oogst staande grond' had laten grazen. Frankot ging voor kort de cel in, omdat hij zijn boete niet betaalde. De weduwe O.J. Hazekamp, Jan S. Nijenhuis en Jakob Broekman werden voor hetzelfde delict bekeurd, maar bleven om duistere reden onvervolgd. Ook Jan Nijsing, Roelof Seubring, Jan Beugel en Jan Zuring kregen een proces-verbaal voor het laten grazen van hun schapen op het land van een ander; zij werden echter vrijgesproken. Ook vrijspraak kreeg Jacob Joosten, omdat de veldwachter personen na 'bezettingstijd' in zijn herberg aantrof. De bezoekers kwamen er slechter af: Koenraad Mulder, Lubertus Rons en Thijs Wiechers moesten een boete betalen, terwijl Geert Klooster en Klaas Rumph ieder één dag in de gevangenis werden opgesloten. Door het maken van nachtrumoer liepen Jan Meijers, Albert Boer en Harm Seubring tegen een 'prent' van f 5,50 op. Willem Pots werd wegens 'belediging der politie' veroordeeld tot het betalen van acht gulden. Dan kregen nog geldboetes Hendrik Boelen, Lucas Brunsting en Hendrik Tijmes voor het laten grazen van respectievelijk een koe, een paard en drie koeien op de grond van een ander. Als laatste kreeg Jan Rumph junior dat jaar een parkeerbekeuring; wegens 'belemmering van de passage' moest ook hij een boete betalen. De veldwachter wilde in dat jaar de inwoners van Beilen duidelijk maken dat er met hem niet te spotten viel, want in de twee jaar daarna bekeurde hij nog maar in totaal acht personen.

Overplaatsing naar Westerbork

Veldwachter Jan Douwe Wolters kreeg uitstekende beoordelingen van de burgemeester van Beilen: 'Zeer bekwaam, zeer geschikt, zeer goed', stond er in de brieven aan de Commissaris des Konings, de nieuwe benaming voor de gouverneur van Drenthe. Desondanks besloot Wolters om Beilen te verlaten. Al in 1860 was hij bezig met solliciteren, hetgeen in eerste instantie niet lukte. Doch kort na de komst van een nieuwe burgemeester, mr. C.L.C.W. Pické, vroeg hij eervol ontslag. Dat kreeg hij van de Commissaris des Konings op 1 december 1861. Jan Douwe Wolters werd benoemd tot gemeenteveldwachter in Westerbork.

Kledingperikelen

Na zijn vertrek ontstond er een geschil tussen hem en de gemeenteraad van Beilen. De vertrokken veldwachter weigerde om de 'te Beilen gereclameerde duffelsche jas' terug te geven, want de burgemeester had tegen hem gezegd dat hij de jas kon behouden. Hoe het afgelopen is weten we niet, want Gedeputeerde Staten van Drenthe wilde zich in deze zaak niet mengen. Jan Douwe Wolters bleef in Westerbork ruim veertig jaar in functie. In zijn aanvraag voor ontslag na al die jaren schreef hij: 'dat hij bijna 44 jaar als veldwachter in Beilen en Westerbork heeft gefungeerd en niet anders weet of hij heeft zijn plicht eerlijk en trouw waargenomen'. Wegens ouderdom -hij was 71 jaar- was hij genooddaakt ontslag te nemen. Hij kreeg dat ontslag in de gemeente Westerbork eervol op 1 juli 1902, want de acht burgemeesters van die plaats, die Wolters in die meer dan veertig jaar had versleten, hadden hem altijd een goed politieman gevonden. Hij genoot niet lang van zijn pensioen, want ruim anderhalf jaar later overleed de oudveldwachter.

Gemeentewet

De invoering van de gemeentewet in 1851 veroorzaakte ook op politiegebied de nodige veranderingen. Het provinciebestuur van Drenthe kreeg minder in de melk te brokken. De indeling van de gemeenteveldwachters in brigades van vijf gemeenten kwam te vervallen. De halfjaarlijkse inspecties van de veldwachters door een commissie uit Gedeputeerde Staten werden opgeheven. Ook de keuze van het uniform was geen provinciale taak meer. In de gemeente zelf kreeg de burgemeester het alleenrecht over de politie, de wethouders werden buiten spel gezet.

Eerste gedeelte van de brief van de burgemeester van Beilen aan de Commissaris des Konings over een conflict met de vertrekkende veldwachter Wolters over het eigendomsrecht van de dienstkleding

Rijksveldwachters in Beilen

Vanaf het begin van de inwerkingtreding van de wet op de rijksveldwachter in 1858 heeft er altijd een rijksveldwachter in Beilen gestaan. Later kwam er een tweede rijksveldwachter met als standplaats Hijken, maar dat was pas na 1900. In deze serie verhalen over de gemeenteveldwachters blijven deze rijksveldwachters buiten beschouwing.

Geraadpleegde bronnen

Drents Archief Assen: Commissaris des Konings, toegangsnr. 0040 11 september 1857 nr. 2974, 22 september 1857 nr. 3032, 25 juni 1858 nr. 2135 en 2172, 11 augustus 1858 nr. 2635, 26 januari 1859 nr. 347, 27 oktober 1860 nr. 3345, 3 november 1860 nr. 3419, 24 januari 1862 nr. 372 en 12 mei 1902 nr. 1670.

Geraadpleegde literatuur

G.J. Dijkstra e.a., *Gemeente Beilen 1811-1997*, Beilen 1997, 92 en 94.

100 jaar Coöperatieve Landbouwvereniging Wijster

**Rolina Gerding en
Bart de Vries**

In december 2005 was het 100 jaar geleden dat in het dorp Wijster de oprichting plaatsvond van een Landbouwvereniging.

Dit heugelijke feit was aanleiding tot het samenstellen van het boek *100 Jaar Coöperatieve Landbouwvereniging Wijster, 1905-2005*, geschreven door Rolina Gerding en Bart de Vries. Dit artikel geeft enkele bijzonderheden uit de jaren 1904 tot 1930 van deze Coöperatieve Landbouwvereniging Wijster weer. Voor uitgebreide informatie verwijzen wij naar bovengenoemd boek.

Het initiatief tot oprichting van de Landbouwvereniging kwam van een aantal vooruitstrevende boeren en later ook van de in het dorp gevestigde schoolmeester Hendrik Hadders.

Het jaar ervoor, in 1904, hadden dezelfde mensen met tevens de Hooogeveense landbouwleraar en latere landbouwvoorlichter J. Elema een Boerenleenbank gesticht om de ontwikkeling in de landbouw te stimuleren.¹⁾

Deze initiatieven waren een succes. Er waren tijden dat er wel 100 tot 160 boeren lid waren van de Landbouwvereniging in Wijster, Spier en Drijber. In de loop van de tijd kwamen hier ook boeren bij uit Holthe, Mantinge en uit de verdere omgeving.

Het begin

In 1904 werd in Wijster de Coöperatieve Boerenleenbank opgericht. De behoefte aan leningen ter financiering van het boerenbedrijf alsmede de gewenste verdere ontwikkeling en vooruitgang van de totale dorpsgemeenschap lagen hieraan ten grondslag. Het feit dat Wijster de vierde plaats in Drenthe was met een Boerenleenbank geeft aan dat Wijster en omgeving zich gelukkig mocht prijzen met enkele inwoners met een vooruitziende en ontwikkelingsgerichte visie. Dit waren mensen die naast het eigen belang ook het algemeen belang nastreefden

Noot

- 1) T.L. Kroes, *Rabobank 'Beilen-Wijster' Bijna een eeuw*, Beilen 1998, blz. 109 e.v.

en tevens beschikten over de nodige overtuigingskracht om lokale steun voor hun ideeën te krijgen. Zeker geen kleinigheid op het redelijk behoudende en gesloten Drentse platteland anno 1900.

De oprichtingsvergadering vond plaats in de oude school te Wijster. Deze school stond ongeveer op de locatie waar anno 2005 de CLV Wijster is gevestigd. De exacte datum is uit de bescheiden van de vereniging niet te achterhalen. De notulen volstaan met de aanduiding 'in november 1905'. Aanwezig waren ruim 60 belangstellenden.

Voortrekker

Willem Popping Rzn. was zo'n voortrekker. Hij nam het initiatief voor de oprichting van de boerenleenbank. Dat hij ook in het bestuur van de bank gekozen werd, samen met voorzitter G. Knecht en medebestuurslid J. Popping, was een logisch gevolg.

Het was in dat bestuur, in het bijzijn van kassier meester Hendrik Hadders, dat in de loop van 1905 voor het eerst gesproken werd over de mogelijke oprichting van een coöperatieve inkoopvereniging.

Vergaderingen

De boeren en bestuurders hadden het er druk mee. Op 12 december 1905 werd al de eerste 'Algemeene Vergadering' gehouden. Naast een aantal huishoudelijke zaken zoals het vaststellen van het huishoudelijke reglement, werd besloten het lidmaatschap van de Boerenleenbank Wijster aan te vragen. Dit was nodig om een lening te kunnen afsluiten ter bekostiging van de bestelde kunstmeststoffen. Tegelijkertijd wekte voorzitter Popping de leden op om de plaatselijke bank te steunen: "zonder haar toch zou onze vereeniging niet kunnen, wat ze moet".

De entree, de lidmaatschapskosten, werden vastgesteld op f. 0,50.

Ook een Brandwaarborgmaatschappij

Een maand later, 9 januari 1906, werd al de volgende algemene ledenvergadering gehouden. Men bleef er druk mee, te meer omdat er een opkomstplicht voor alle leden gold. De secretaris deed dan ook elke vergadering mededeling wie er afwezig was en de reden daarvoor. Zo meldde hij dat drie leden wegens ziekte en twee leden vanwege het slechte weer afwezig waren. Één lid had een geldige reden aangegeven voor het wat later komen. Bij M. Zwiers ontbrak die geldige reden

Willem Popping Rzn., landbouwer, geboren 2 mei 1870. De boerderij van Willem Popping stond naast het boterfabriekje, het latere 'Ons Huis'.

Bij acclamatie

Bij de verkiezing van het voorlopig bestuur van de Landbouwvereniging bleek het verschil in maatschappelijk aanzien tussen het hoofd der lagere school, H. Hadders, en de andere kandidaten.

Bij acclamatie: H. Hadders.

Bij stemming: W. Popping Rzn., 35 stemmen; J. Kwint, 28 stemmen; H. Sikken, 24 stemmen en G. van Dalen, 18 stemmen.

Officieel bestuur

Ten huize van bestuurslid G. van Dalen in Drijber werden in een bestuursvergadering op 8 december 1905 de bestuursfuncties als volgt verdeeld:

Voorzitter: W. Popping Rzn.

Secretaris: H. Hadders.

Penningmeester: H. Sikken.

Leden: G. van Dalen en J. Kwint.

Hendrik Hadders, hoofd van de lagere school te Wijster, geboren 10 november 1862. Hadders speelde een belangrijke rol in het dorpsleven van Wijster. Hij richtte de Boerenleenbank op en was daarvan jarenlang kassier.

De oprichtingsvergadering van de Coöp. Landbouwvereniging vond plaats in de oude school te Wijster. (Reconstructietekening H.L.G. Schuur)

en hij moest daarom 5 cent boete betalen voor zijn te laat komen. De vergadering werd tevens benut om de geleverde kunstmest te betalen. In totaal werd door de leden f. 799,96½ betaald. Een bedrag van f. 177,81 bleef nog als onbetaald in de boeken staan. Voorzitter Popping bracht door middel van een warm pleidooi, de voordelen van een onderlinge brandwaarborgmaatschappij bij de leden onder de aandacht. Zijn visie, één maatschappij voor de gehele gemeente Beilen, kreeg ruime steun onder de leden. Het bestuur werd opgedragen in overleg te treden met de 'Landbouwvereniging Halen' en de besturen van de verschillende boterfabrieken in de gemeente om dit onderwerp verder te bespreken. Dit overleg resulteerde in 1906 in de oprichting van de Onderlinge Brandwaarborgmaatschappij Beilen, de OBM Beilen, met als voorzitter W. Popping Rzn.

Dorpsbelangenorganisatie

De vereniging deed meer dan alleen de inkoop van kunstmest en andere landbouwbenodigdheden. Zij vervulde ook de functie van de latere dorpsbelangenorganisaties, het behartigen van het algemeen belang van de dorpsgemeenschap.

Zo werd in de vergadering van 9 januari 1906 besloten een adres aan de gemeenteraad van Beilen te richten om de weg van de stationshalte Wijster naar Drijber te verharderen.

Andere voorbeelden uit de beginjaren waren:

- Een adres in 1906 aan de 'Maatschappij Tot Exploitatie Van De Staatsspoorwegen' om een laad- en losplaats bij de halte van station Wijster. Eind 1906 werd een eerste proef gedaan met het lossen van een goederenwagon.
- Het besluit in 1906 in overleg met de volmachten van de Boerschop door middel van 'boerwerken' de Kampsweg te verbeteren. De gemeente wordt gevraagd of vrijkomende keien uit het dorp Beilen verkregen kunnen worden om de Kampsweg mee te plaveien. De keien bleken echter al verzegd aan Ter Horst. Later was men daar niet ongelukkig over. "Ik geloof niet dat men ze nu in Ter Horst benijdt".
- Het verzoek aan de gemeente (in 1910) om in Wijster een algemene begraafplaats te realiseren.
- Het verzoek om de telefoon bij 'de halte' open te stellen voor het publiek (1907).
- Het verzoek aan de posterijen om in Wijster een hulpkantoor te vestigen (1907).
- De aanleg van een fietspad naar Spier. Dit naar aanleiding van een verzoek van de rijksveearts Nijhof te Hoogeveen. Op 4 mei 1909 ging men aan het 'boerwerken'.

Dekbeer

Het assortiment van de vereniging breidde zich in de beginjaren gestaag uit. Tot een bijzondere nieuwe activiteit werd besloten op de vergadering van 29 mei 1906. Een commissie, bestaande uit Jan Popping Jzn., J. Mulder en G. van Dalen, werd belast met de taak om in Frederiksoord een dekbeer aan te kopen. Deze beer werd voor f. 23,-- direct doorverkocht aan het lid A. Bruins, echter wel onder de strikte voorwaarde 'dat de koper van den aangekochten beer gehouden zal zijn dezen tot 1 oktober 1907 ter beschikking te stellen als dekbeer, bij niet nakoming daarvan f. 10, - boete zal betalen en de koper de koopsom in drie gelijke termijnen en wel op 1 november 1906, 1 februari en 1 mei 1907 zal voldoen'.

Voor zijn moeite

Binnen de vereniging vervulde secretaris Hadders, naast zijn bestuurlijke taak, ook een belangrijke uitvoerende rol.

Dat was reden voor voorzitter Popping om tijdens de ledenvergadering van 26 januari 1907 voor te stellen de secretaris een jaarlijkse vergoeding van f. 50,-- toe te kennen 'voor zijn moeite'. De notulen van die vergadering vermelden: 'Niemand is er tegen, tenminste niemand laat zich hooren.'

Alcoholvrije jaarwisseling

In de beginjaren waren er zeer frequent ledenvergaderingen, in 1907 en 1909 zelfs vijf keer per jaar. Voor elke vergadering werd aan alle leden een convocatie gestuurd. Het in die tijd ontbreken van stencilmachines en kopieerapparatuur noodzaakte tot het met de hand schrijven van alle convocaties. Secretaris meester Hadders regelde dit door de convocatiebiljetten te laten schrijven door de klassen 6 en 7 van de lagere school. Als dank daarvoor werden zij dan getrakteerd op koek.

Door de hoge opkomst, veelal tussen de 75 en 100 leden, was de ledenvergadering ook zeer geschikt als forum voor andere (dorps)zaken. Met name voorzitter Popping en secretaris Hadders benutten die gelegenheid regelmatig om de leden te attenderen op andere voor hen belangwekkende maatschappelijke ontwikkelingen.

Zo riep voorzitter Popping op 2 maart 1907, met een vurig pleidooi, de leden op allen lid te worden van de Afdeling Beilen van Het Groene Kruis en de pas opgerichte 'Afdeling Wijster van de

De dekbeer in actie

Afschaffing van schenken op Nieuwjaar.

Ondergeteekenden roepen allen, die willen medewerken tot afschaffing van het schenken op Nieuwjaar op tot plaatselijke vergaderingen, te houden:

voor de ingezetenen van Hoog- en Laaghalen, op Woensdag 8 Dec. e.k. in de openbare school aldaar;

voor die van Alting en Klatering op Donderdag 9 Dec. ten huize van L. Schipper;

voor die te Spier op Vrijdag 10 December, ten huize van H. Koning.

*Alle vergaderingen zullen beginnen 's avonds om 7 uur.
Opkomst dringend verzocht.*

J. A. L. HOVY, Ned. Herv. pred.
M. J. BLEEKER, Hoofd der Openb. school te Beilen.
D. HAVINGA, Onderwijzer te Beilen.
R. J. NLSINGH, Godsdienstonderwijzer.
J. HUNZE.
J. STEL.
J. KOOPS.
L. SCHIPPER.

De oude school was in 1924 niet meer geschikt als vergaderruimte. In januari van dat jaar werd besloten 'op een voor de vereeniging zoo voordelig mogelijke voorwaarden' te proberen ter vervanging van de oude school de woning van weduwe Oosterloo, de voormalige zuivelfabriek aan te kopen. Op 20 mei vond de eerste vergadering in het nieuwe onderkomen dat de naam kreeg 'Ons Huis' plaats. Op de foto zien wij 'Ons Huis', links, eerste pand.

Bond voor Staatspensioneering'.

Op de vergadering van 7 december 1909 werd uitvoerig gesproken over 'het nieuwjaarswenschen'. Blijkbaar was dit bij voorgaande jaarwisselingen door overmatig alcoholgebruik onder jongeren fors uit de hand gelopen. Dit blijkt uit het feit dat '51 hoofden van huisgezinnen zich verbonden hebben geen alcoholische dranken te schenken aan nieuwjaarswenschers'. Enkele jaren later (1913) werd hetzelfde onderwerp opnieuw besproken en werd zonder veel discussie opgeroepen om bij het 'nieuwjaarswenschen geen alcohol te schenken'. Ook werd de nieuwe meiert (cafébaas) verzocht bij die gelegenheid geen sterke drank te verstrekken'.

In 1930, bij het 25-jarig bestaan, zei meester Hadders in zijn feestrede hierover: 'De kalme nieuwjaarsdag van tegenwoordig is het resultaat. Alleen de ouderen die zich de woeste toneelen van vroeger herinneren, kunnen de afschaffing naar waarde schatten'.

Deze terugblik geeft de indruk dat de alcoholvrije jaarwisseling vele jaren gehandhaafd is gebleven.

Het boek

Tot zover een kleine 'inkijk' in het onlangs gepubliceerde boek *100 jaar Coöperatieve Landbouwvereniging Wijster*. Het is een boek geworden dat bijdraagt aan het gemeenschappelijk geheugen van Wijster. De auteurs hebben gekozen voor een in tijdvakken verdeelde, chronologische beschrijving van 100 jaar CLV Wijster. Anekdoten en veel illustraties verlevendigen het relaas.

Het boek is verkrijgbaar bij: G. Koning, Bruntingerweg 7 te Wijster

Het aanzien van het dorp Hijken, deel 4

Aan de hand van aantekeningen uit 1880 van W. Jonkers Bzn. leidt Aaldert Zantinge ons door Hijken.

W. Jonkers Bzn.

Verder aan het Kanaal woonde Jan Knol, een boerentimmerman. Zijn vrouw Roelofje was ook een dochter van R. Timmerman, Hooghalen (1, zie kaartje op blz. 31).

Het huis waar nu H. Eising woont, is in de negentiger jaren gebouwd door Wolter Bening. Dat was een avonturier, en niet erg gezien bij de dorpelingen (2). Verder stond daar nog één huisje, van de familie Oosting. Het is later verbouwd en vele jaren bewoond door Jan Jonkers. Later woonde Bouwinus Jonkers er, (maar het is afgebroken A.Z.) (3).

We gaan dan maar over de draai, naar de zuidzijde van het Kanaal. Daar woonde Lambert Oosting die de draai moest bedienen (4).

In de bocht van de sloot rechts heeft het huis van Jan Knol gestaan(1).

De woning van Hendrik Eising (2). In de loop der jaren hebben moderniseringën plaatsgevonden. Nu woont hier fam. Veldhuizen (foto rechts).

Linksboven: In het huis waar Lambert Oosting woonde, woont nu mevrouw Slomp (4).
Rechtsboven: Het hoekhuis waar vroeger Hendrik Eising woonde (5).

De huidige pastorie aan de Dorpsstraat in Hijken staat op de plek waar de hiernaast beschreven pastorie stond (6).

De boerderij van Popping (7)

Van de draai tot aan de eerste brug stonden toen geen huizen, dus gaan we nu weer rechts het dorp in. Het hoekhuis, daar woonde Hendrik Eising. Hij had een winkel en liet 's winters veel heide plukken door de arbeiders die geen ander werk hadden. Die heide lag dan in bulten langs het Kanaal te drogen en werd later per schip vervoerd. Olde Dienao, de schoonmoeder van Eising, woonde bij hem in, of hij bij haar; zij was eigenlijk de winkelierster. In 1891 is dat huis afgebrand. Het is weer opgebouwd en tot op heden een winkelhuis gebleven (5).

Daarnaast stond de gereformeerde pastorie, bewoond door dominee T. Westrik. Hij was weduwnaar en had vier zoons: Timon, Hendrik, Frederik en Johannes, en drie dochters: Marie, Fine en Mie. Drie zoons waren uit huis, zij studeerden voor dominee. De meisjes waren thuis, maar zijn de een na de ander getrouwd. Frederik is thuis gebleven; hij was niet geschikt voor studie en deed boerenwerk, want ds. Westrik was ook boer meteen. Hij had een paard, geen koeien, maar een stuk of vier geiten die dagelijks met de schaapskudde mee naar de heide trokken. Hij had twee kampen bouwland aan het Kanaal, even voorbij de derde brug en een kampje groenland aan de Halerweg. Ds. Westrik is in 1886 overleden. Op een boerenwagen heeft mijn vader hem naar zijn laatste rustplaats in Beilen gebracht. Het land en het vee is verkocht. Frederik is nog goed terechtgekomen bij de destijds rijkste boer in Hoogeveen. De pastorie is in juni 1887 weer betrokken door de jonge dominee Siertsema. Hij was een energiek en begaafd man die ook de jeugd veel heeft geleerd. De paardestal en het geitenhok zijn uit de schuur weggebroken en de ruimte (werd) ingericht tot consistorie, waarin de catechisaties werden gehouden (6). We gaan nu verder rechtsaf, de schapendrift op, die ook Noordeinde werd genoemd. Op de hoek woonde Foppe Smit (7) en daarnaast 't schoenmakertje Hendrik Reinhardus met zijn dochters Christine en Geertje en zoon Jan (8). Hiernaast staat nog een huisje (9). Deze beide huizen staan achter de boerderij van Jaap Popping (7).

Even verder woonde Olde Oorlog, zoo genoemd, omdat hij

vaak over oorlog praatte. Zijn naam was Egbert Eising. In 1886 kwam Kornelis Stevens daar wonen; dagelijks Eisen Derks Knelis geheten. In 1893 vertrok hij en kwam Bouwe Jonkers daar in. De boerderij behoorde aan Klaasje Smit in Beilen en werd in 1913 door aankoop eigendom van de wed. B. Jonkers. In 1895 was Bouwe Jonkers overleden en werd het bedrijf voortgezet door de weduwe en kinderen, tot 1933, toen ook zij kwam te overlijden. Daarna werd het eigendom van haar zoons Willem en Geert die er geboerd hebben tot 1955 (10).

Links: Hier woont nu Jan Doorten; in het linker huis woont nu John Huizing (8 en 9).

Rechts: de boerderij van de wed. B. Jonkers. Na Willem en Geert Jonkers woonde Albert Oeben hier. Nu woont hier Peter Baars (10).

De boerderij van de familie Stadman. Nu wordt het pand bewoond door G. Oldenkamp(11).

De kinderen van Roelof Booi moeten destijds nogal indruk hebben gemaakt, getuige de opmerking van Jonkers dat ze groot van stuk waren. Ze woonden aan de toenmalige schapendrift die ook wel Noordeinde werd genoemd. Nu heet deze weg De Drift (12).

Verderop woonde Hendrik Stadman, de vader van de latere eigenaar Aaldert Stadman. Het huis is ook al eens afgebrand (11).

Dan volgde Roelof Booi en gezin, vrouw, zoon Remmelt en dochters Roelofje en Ete, allen groot van stuk. Later woonde daar de familie R. Jonkers (12).

Het 'oelenbret' in de boerderij van Booi. Hier woont nu de familie Van der Lelie (12).

Links: Oorspronkelijk woonde hier Jan Eppings Hendrikje. Het pand is in de loop der jaren flink gemoderniseerd. Nu woont hier Herman Folkers (13).

Rechts: In de boerderij aan de Vorrelveenseweg waar 'Knelis Been' woonde, woont nu Jan Steenge. Er is nog veel in oorspronkelijke staat gebleven. Voor de boerderij vinden wij nog de waterput waarin het hemelwater werd bewaard om als drinkwater te gebruiken (14).

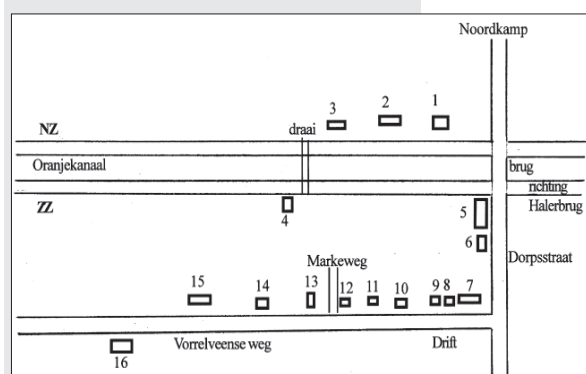
Dan waar nu W. Folkers woont, woonde toen Jan Eppings Hendrikje, later Jan Eppings Mansie(13).

Verder aan de Vorrelveenseweg woonde Kornelis Oldenkamp, dagelijks genoemd Knelis Been (14).

Een eind verder stond nog een huis, waar nu nog B. Leunge sr.

Links: In het huis van B. Leunge sr. woont nu Oedze Keizer (15). Rechts: Destijds het laatste huis aan de Vorrelveenseweg, gezet door Hendrik Stevens. Later woonde er Jan Leunge, nu mevrouw Bijmholt-Boer (16).

woont. Daar woonde toen Albert Stadman (15). In latere jaren hebben Hendrik Stevens en Hille daar ook een huis gezet en verder was 't alles heide tot Vorrelveen en de Beilervvaart (16).

Gestileerd kaartje van het stuk van Hijken dat W. Jonkers Bzn. omstreeks 1880 beschreef. De nummers verwijzen naar de panden in de tekst en de foto's.

Bestuursmededelingen

Informatie gevraagd: Familie Van Beylen

Op de binnenzijde van het omslag wordt iets verteld over de kunstschilder Victor Alphonse Remy van Beylen. Enige tijd geleden werd de vereniging benaderd met de vraag of een zekere Van Beylen omstreeks 1600 in een 'landhuis' in Beilen of in de omgeving van Beilen zou hebben gewoond. Deze Van Beylen zou een 'adellijke' titel hebben gehad en gehuwd zijn geweest met een gravin uit de Zuidelijke Nederlanden, het huidige België, aldus een Belgische nazaat.

Wie over meer informatie beschikt, wordt gevraagd met W. Bazuin-Brinkman contact op te nemen.

Tentoonstelling 150 Jaar Oranjekanaal

Op 15 juli 2006 wordt in het Bruggebouw van het gemeentehuis van Emmen de tentoonstelling '150 Jaar Oranjekanaal' geopend. Onze vereniging en de werkgroep geschiedschrijving Hijken heeft meegewerkt aan de totstandkoming van deze tentoonstelling.

In december 2006 zal deze tentoonstelling in Beilen te zien zijn. Meer informatie hierover wordt in het volgende tijdschrift opgenomen.

Op 15 juli 2006 verschijnt ook het boek '150 Jaar Oranjekanaal', een rijk geïllustreerd boek, dat in woord en beeld de geschiedenis van 150 Jjaar Oranjekanaal vertelt. Het is voor leden van de vereniging voor een gereduceerde prijs verkrijgbaar bij W. Bazuin-Brinkman, tel.0593-592657.

Van de redactie

Jeugdclub Hooghalen

In het vorige *Tijdschrift Historische Vereniging Gemeente Beilen*, jaargang 18, nummer 1, van februari 2006 staat op blz. 30 een foto van de Jeugdclub Hooghalen. Enkele namen van de leden konden wij niet geven. Femmie Timmerman kreeg met hulp van anderen de namenlijst compleet.

De namen die wij reeds wisten zijn cursief weergegeven; de aanvullingen staan in normaal schrift. Bovenste rij vanaf links: *Aaltje Hegen*, *Anna Koeling*, *Jantje Meertens*, *Anna Pomper*, *Anna Knorren*.

Tweede rij van boven: *Jantje Kuik*, *Trijntje Klatter*, *Jantje Popping en Albertje Lodewijks*.

Derde rij: *Corry van der Weide*, *Gerrit Jan Epping en Roelie Hoving*.

Vierde rij: *Sytske Abbing*, *Reint Nijdam*, *Lammert Kinds*, *Roelof Vrijs en Roelie Vrijs*.

Vijfde rij: *Hillie Hoving*, *Arend Nijland*, *Henk Moes* (met sigaret), *Otto Meijering* en *Sientje Jonkers* (i.p.v. *Jannie Kalsbeek*).

Voorste rij: *Wijnand van der Pol*, *Roelof Hagens*, *Jan Abbing*, *Tinus Ypma*, *Jantje Koeling en Klaasje Monderman*.

Alle inzenders van de ontbrekende namen hartelijk dank.

Kruiers aan het werk bij het graven van het Oranjekanaal

